

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยเรื่อง "การใช้สื่อมวลชนของพรรคการเมืองในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร 7 มกราคม 2533" ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการศึกษาถึงนโยบายและแผนการประชาสัมพันธ์ของพรรคการเมือง ตลอดจนเทคนิค รูปแบบ วิธีการที่แต่ละพรรคการเมืองใช้เพื่อประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ผู้สมัครผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร นอกจากนี้ก็เพื่อทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการใช้สื่อมวลชนเพื่อประชาสัมพันธ์ผู้สมัครของพรรค และเพื่อทราบทัศนคติ ความคิดเห็นของพรรคการเมืองต่าง ๆ เกี่ยวกับการใช้สื่อมวลชนในการหาเสียงเลือกตั้งด้วย สำหรับระเบียบวิธีการวิจัยนั้น ผู้วิจัยได้กำหนดรายละเอียดต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

แหล่งข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ดังนี้

1. ประเภทหนังสือและเอกสารต่าง ๆ ได้แก่ งานเขียนทางวิชาการ ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง และพรรคการเมือง บทความหรือบทวิจารณ์ เกี่ยวกับพรรคการเมืองและการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ในหนังสือพิมพ์ ราชวันและรายสัปดาห์ เอกสารทางราชการ เอกสารจากพรรคการเมือง เป็นต้น

2. ประเภทสื่อมวลชน และสื่ออื่น ๆ ได้แก่

2.1 หนังสือพิมพ์รายวัน คือ ไทยรัฐ เดลินิวส์ สยามรัฐ มติชน บ้านเมือง แนวหน้า และเดลินิวส์ รวม 7 ฉบับ โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่วันที่ 20 พฤศจิกายน 2532 - 7 มกราคม 2533

2.2 โทรทัศน์ คือ เก็บข้อมูลโดยการอัดเทปวิดีโอจากรายการข่าวทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. และรายการที่ทางสถานีโทรทัศน์เปิดโอกาสให้พรรคการเมืองใช้หาเสียงได้ คือ สถานีโทรทัศน์ ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. และสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 โดยทำการเก็บข้อมูลตั้งแต่ 20 พฤศจิกายน 2532 - 7 มกราคม 2533

2.3 สื่ออื่น ๆ ที่พรรคการเมืองจัดทำเผยแพร่ เช่น วิทยุเทป เทปคาสเซ็ท โปสเตอร์ ภาพยนตร์ แผ่นปลิว แผ่นพับ สติกเกอร์ แผ่นผ้า หนังสือ เผยแพร่นโยบายต่าง ๆ เป็นต้น

2.4 วิทยุกระจายเสียง คือ รายการข่าวจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย แต่จากการศึกษาไม่พบว่ามีการใช้วิทยุกระจายเสียงในการหาเสียงของแต่ละพรรค

3. ประเภทบุคคล ได้แก่ หัวหน้าพรรค ผู้อำนวยการเลือกตั้งของแต่ละพรรค และผู้สมัครผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครของแต่ละพรรค ซึ่งบุคคลต่าง ๆ ที่ให้สัมภาษณ์ ประกอบด้วย

1. พล.ต.จำลอง ศรีเมือง หัวหน้าพรรคพลังธรรมและผู้สมัครผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร
2. ร.ต.อ.เฉลิม อยู่บำรุง หัวหน้าพรรคมวลชน และผู้อำนวยการเลือกตั้งพรรคมวลชน
3. นายสมัคร สุนทรเวช หัวหน้าพรรคประชากรไทย และผู้อำนวยการเลือกตั้งพรรคประชากรไทย
4. นายสุเทพ อรรถากร รองหัวหน้าพรรคพลังธรรม
5. น.พ.อุดมศิลป์ ศรีแสงนาม ผู้อำนวยการเลือกตั้งพรรคพลังธรรม
6. ดร.พิจิตต รัตตกุล รองผู้อำนวยการเลือกตั้งพรรคประชาธิปัตย์
7. นายสัญญา สกิริบุตร รองเลขาธิการฝ่ายวางแผนและวิชาการพรรคประชากรไทย
8. ดร.นิยม ปุราคำ ผู้สมัครผู้ว่าฯกทม. ของพรรคมวลชน
9. ศ.วรุณ คุณวาสี ทีมรองผู้ว่าฯกทม. ของพรรคมวลชน
10. นายประวิทย์ รุจิรวงศ์ ผู้สมัครผู้ว่าฯกทม. ของพรรคประชาธิปัตย์
11. นายเดโช สวานานนท์ ผู้สมัครผู้ว่าฯกทม. ของพรรคประชากรไทย

การเก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้

ผู้วิจัยแบ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา งานวิจัยครั้งนี้ได้ดังรายละเอียดต่อไปนี้ คือ

1. ค้นคว้าหนังสือและเอกสารต่าง ๆ ผู้วิจัยทำการศึกษาค้นคว้า ข้อมูลจากหนังสือทางวิชาการ บทความในวารสารต่าง ๆ จากเอกสารทาง ราชการ เป็นต้น โดยจะคัดเลือกเนื้อหาที่เกี่ยวกับสื่อมวลชนกับการเมือง สื่อมวลชนกับการเลือกตั้ง ข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ในอดีต ตลอดจนแนวคิดที่เกี่ยวกับการเมือง การเลือกตั้ง รูปแบบการใช้สื่อมวลชน ต่าง ๆ เป็นต้น ส่วนการเก็บข้อมูลนั้น ผู้วิจัยใช้วิธีการอ่านและคัดลอกบทความ หรือแนวคิดต่าง ๆ โดยถ่ายเอกสาร และจดบันทึกชื่อผู้เขียน หรือชื่อผู้วิจัย วัน เดือน ปี ที่ตีพิมพ์ เป็นต้น

2. สืบหาสื่อมวลชนและสื่ออื่น ๆ ผู้วิจัยทำการศึกษาข้อมูลจากสื่อ หนังสือพิมพ์รายวัน สื่อโทรทัศน์ และสื่ออื่น ๆ โดยใช้วิธีการสำรวจข้อมูลต่าง ๆ ที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์รายวันและในรายการทางโทรทัศน์ ด้วยวิธีต่าง ๆ ดังนี้

2.1 วิธีการตัดเก็บข่าวและภาพต่าง ๆ ที่เป็นการประชาสัมพันธ์ พรรคการเมืองและผู้สมัครผู้ว่าฯกทม. เช่น เก็บข่าวและภาพของหัวหน้าพรรค ผู้สมัครผู้ว่าฯกทม. หรือบุคคลสำคัญของพรรค โดยที่แต่ละพรรคทำการส่งข่าว ความเคลื่อนไหวของพรรคให้สื่อมวลชนทราบ หรือบุคคลสำคัญของพรรคให้สัมภาษณ์ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกันกับการเลือกตั้งผู้ว่าฯกทม. และสื่อมวลชนได้นำเสนอข่าวดังกล่าว

2.2 วิธีการตัดเก็บรายละเอียดเนื้อหา รูปแบบการลงโฆษณา ประเภทต่าง ๆ ของแต่ละพรรคทางหนังสือพิมพ์รายวัน โดยที่ผู้วิจัยตัดเก็บกำหนด การปราศรัยของแต่ละพรรคที่ลงโฆษณาทางหนังสือพิมพ์เป็นประจำทุกวัน นอกจาก กำหนดการปราศรัยแล้วยังเก็บเนื้อหาที่พรรคแต่ละพรรคเขียนลงโฆษณาในรูปแบบ บทความต่าง ๆ ด้วย

2.3 บันทึกภาพและเสียงจากรายการข่าวและรายการ พรรคการเมืองหาเสียงทางสถานีโทรทัศน์สีช่อง 9 อ.ส.ม.ท. และสถานีโทรทัศน์

กองทัพบกช่อง 5 โดยแต่ละครั้งที่ทำการบันทึกวิดีโอเฉพาะข่าวและรายการที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งผู้ว่าฯกทม. พร้อมกับจัดบันทึกวันเดือนปีทุกครั้งที่ทำการบันทึก พร้อมกับจดเวลาที่แต่ละพรรคได้มีโอกาสเผยแพร่ทางสถานีโทรทัศน์ด้วย

2.4 เก็บรวบรวมเอกสารที่แต่ละพรรคจัดทำเผยแพร่โดยผู้วิจัย แยกไว้เป็นเอกสารของแต่ละพรรค จัดเป็นแฟ้มเอกสาร และกลุ่มวิดีโอ เทปคลาสเซ็ท เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อสะดวกและง่ายต่อการค้นคว้า เพราะข้อมูลและเอกสารเผยแพร่ของแต่ละพรรคมีเป็นจำนวนมาก

2.5 การเก็บข้อมูลจากรายการข่าวทางวิทยุกระจายเสียง ผู้วิจัยใช้วิธีการติดต่อสอบถามจากเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบในการจัดทำและผลิตรายการของศูนย์ผลิตรายการ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย และใช้วิธีจัดบันทึกขณะฟังรายการข่าววิทยุของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ด้วย แต่จากการสอบถามและเก็บข้อมูลไม่พบว่ามีการใช้สื่อวิทยุของพรรคการเมืองแต่อย่างใด พบแต่การรายงานข่าวการเลือกตั้งผู้ว่าฯกทม. ซึ่งทางสถานีวิทยุจัดทำตามปกติเท่านั้น

3. การเข้าร่วมสังเกตการณ์ คือ ผู้วิจัยทำการศึกษาติดตามเหตุการณ์ในสถานการณ์จริงขณะกำลังรณรงค์หาเสียงของพรรคการเมืองแต่ละพรรค เช่น ขณะกำลังปราศรัยหาเสียงบริเวณสนามหลวง หรือบริเวณสวนจตุจักร เป็นต้น โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม พร้อมกับถ่ายภาพเหตุการณ์ขณะกำลังปราศรัย ถ่ายรูปผู้สมัคร รูปหัวหน้าพรรค พร้อมกับจัดบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสังเกตและการสัมภาษณ์บุคคลในพรรคอย่างไม่เป็นทางการ

4. สัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องในพรรคการเมืองแต่ละพรรคอย่างเป็นทางการ 2 ระยะ คือ

4.1 ระยะก่อนการเลือกตั้ง สัมภาษณ์ผู้อำนวยการเลือกตั้ง หรือรองผู้อำนวยการเลือกตั้ง ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการเลือกตั้งผู้ว่าฯกทม. ของแต่ละพรรค โดยมีแบบสัมภาษณ์ผู้อำนวยการเลือกตั้ง ซึ่งรายละเอียดสามารถดูได้ที่ภาคผนวก

4.2 ระยะหลังการเลือกตั้ง สัมภาษณ์หัวหน้าพรรคการเมืองและผู้สมัครผู้ว่าฯกทม. จากพรรคการเมืองทั้ง 4 พรรค โดยมีแบบสัมภาษณ์หัวหน้าพรรค และแบบสัมภาษณ์ผู้ว่าฯกทม. ซึ่งรายละเอียดดูได้ที่ภาคผนวก

ระหว่างการสัมภาษณ์บุคคลต่าง ๆ ของพรรคการเมือง ผู้วิจัยใช้ เทปบันทึกเสียงและกล้องถ่ายภาพบุคคลที่ให้สัมภาษณ์ พร้อมกับจดบันทึกรายละเอียด บางส่วนขณะที่สัมภาษณ์ นอกจากนี้ยังใช้การสังเกตถึงพฤติกรรม อารมณ์ และ ท่าทีของผู้ให้สัมภาษณ์ด้วย

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยทำการเก็บ ข้อมูลทั้งหมดระหว่างการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง โดยเก็บข้อมูลทางสื่อมวลชน ระหว่างวันที่ 20 พฤศจิกายน 2532 ถึงวันที่ 7 มกราคม 2533 หลังจากการ เลือกตั้งผ่านไปแล้ว ผู้วิจัยก็ทำการเก็บข้อมูลจากสื่ออื่น ๆ และทำการสัมภาษณ์ บุคคลสำคัญของพรรคการเมืองอีกด้วย ดังนั้น ตลอดเวลาผู้วิจัยจึงต้องใช้ ความสัมพันธ์ส่วนตัวในการที่จะนำข้อมูลออกจากบุคคลต่าง ๆ ของพรรค ซึ่งก็ยังมีข้อมูลที่ไม่สามารถเก็บรวบรวมได้อีก เช่น ข้อมูลค่าใช้จ่ายทางสื่อมวลชน บุคคลที่ให้ความช่วยเหลือในการเลือกตั้งของแต่ละพรรค เป็นต้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการจัดแยกข้อมูลที่ ทำการศึกษาค้นคว้าออกมาเป็นข้อมูลของแต่ละพรรค โดยจัดแบ่งข้อมูลและการ วิเคราะห์ไว้ดังนี้

1. เนื้อหาบทที่ 4 เป็นบทที่ผู้วิจัยค้นคว้า เนื้อหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการปกครองของกรุงเทพมหานครในอดีต นโยบายการบริหารกรุงเทพมหานคร ของพรรคการเมืองทั้ง 4 พรรค ที่ส่งผู้สมัครผู้ว่าฯ กทม. ตลอดจนกล่าวถึง เหตุการณ์ต่าง ๆ ระหว่างที่ทำการหาเสียงเลือกตั้งผู้ว่าฯ กทม. ด้วย
2. เนื้อหาบทที่ 5 เป็นบทที่ผู้วิจัยค้นคว้าจากเอกสารสิ่งพิมพ์ จากสื่อมวลชน และจากการสัมภาษณ์บุคคลสำคัญของพรรคแต่ละพรรค และนำข้อมูล มาจัดแบ่งไว้เป็นรายละเอียดตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้
3. เนื้อหาบทที่ 6 เป็นบทที่ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด เพื่อเป็นการพิสูจน์สมมติฐานของการวิจัยในครั้งนี้ โดยผู้วิจัยจะใช้แนวคิดทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องมาเป็นกรอบในการพิจารณา และใช้การวินิจฉัยของผู้วิจัยซึ่งผู้วิจัย

ทำการสำรวจ สัมภาษณ์ เข้าสังเกตการณ์ในสถานที่จริง ส่วนผลการวิเคราะห์นั้น จะนำเสนอในลักษณะเชิงบรรยาย ในบทที่ 6 นี้ ผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาในการ วิเคราะห์ออกเป็นประเด็น ดังนี้

(1) วิเคราะห์เป้าหมายการใช้สื่อมวลชนของพรรคการเมือง ในส่วนนี้ผู้วิจัยให้การสัมภาษณ์บุคคลสำคัญของพรรคการเมือง และสำรวจข้อมูลจาก สื่อมวลชนที่เก็บรวบรวมทั้งหมด โดยจะวิเคราะห์พรรคการเมืองทั้ง 4 พรรคร่วมกัน และจะนำเสนอการวิเคราะห์ในภาพรวมว่าพรรคการเมือง มีเป้าหมายในการใช้ สื่อมวลชนแต่ละประเภทอย่างไรบ้าง โดยมีแนวคิดสื่อมวลชนกับการประชาสัมพันธ์ ทางการเมือง และแนวคิดเป้าหมายการใช้สื่อมวลชนของนักการเมืองเป็นกรอบ ในการศึกษา

(2) วิเคราะห์รูปแบบในการใช้สื่อมวลชนของพรรคการเมือง ในส่วนนี้ผู้วิจัยให้การสัมภาษณ์บุคคลสำคัญของพรรคและการเก็บข้อมูลจากสื่อมวลชน โดยจะวิเคราะห์รูปแบบ วิธีการในการใช้สื่อมวลชนของพรรคการเมืองทั้ง 4 พรรค ร่วมกัน และนำเสนอการวิเคราะห์ในภาพรวมว่าพรรคการเมืองมีรูปแบบในการใช้ สื่อมวลชนอย่างไรบ้าง การวิเคราะห์ในประเด็นนี้จะใช้แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการ ใช้สื่อมวลชนในทางการเมืองมาเป็นกรอบในการศึกษา

(3) วิเคราะห์ปัจจัยที่มีบทบาทต่อการใช้สื่อมวลชนในการเลือกตั้ง ของพรรคการเมือง ในส่วนนี้ผู้วิจัยจะให้การสัมภาษณ์บุคคลสำคัญของพรรค การ เก็บข้อมูลจากสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ โดยจะวิเคราะห์พรรคการเมืองทั้ง 4 พรรคร่วมกัน และนำเสนอการวิเคราะห์ในภาพรวมว่า พรรคการเมืองสามารถใช้สื่อมวลชน ประเภทต่าง ๆ ได้อย่างเต็มที่ตามที่พรรคต้องการมากน้อยเพียงใด มีปัจจัยอะไร ที่เป็นปัญหาข้อได้เปรียบ และข้อจำกัดในการใช้สื่อมวลชนบ้าง โดยมีแนวคิดทฤษฎี สื่อมวลชนกับการเมือง ทฤษฎีพหุนิยม และแนวคิดความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมือง กับสื่อมวลชนเป็นกรอบในการศึกษา